

ske Coast Guard. Næsten 5.000 amerikanske søofficerer nåede i perioden januar 1942-september 1945 at få en del af deres sejltræning om bord på »Danmark«, før skoleskibet igen blev givet

tilbage med tak for »lån« – samt en symbolsk betaling for brug af skibet: 4\$-1\$ pr. år!

Per Willemoes Jørgensen

KULTURHISTORIE

Vagn Wåhlin: *Skole virke og trosliv. Bevægelse vækkelse oplysning uddannelse gennem 100 år*. Bd. I, 1990, 721 s.

Så kom værket om Indre Missions højskoler. Af rygtitlen, titelbladet og den ellers fyldige indholdsfortegnelse kan man let få det fejlagtige indtryk, at der er tale om en monografi med een forfatter. Et nærmere eftersyn viser, at bogværket består af småartikler med selvstændige forfattere, i hovedsagen med tilknytning til Indre Mission og de respektive højskoler, og at værkets hovedredaktør m.a.o. har »glemt« et lille oplysende »red.« efter sit navn. Foruden redaktøren Vagn Wåhlin selv består værkets redaktionsgruppe af folk rekrutteret fra såvel universitet som fra Indre Missions højskoler.

Det er en tiltalende forskningsstrategi ikke at blot skrive *om* eller *for*, men *sammen med* det problemfelt, man vil behandle. Metodisk er mulighederne for dialog og indsigt store og perspektivrige.

Bogen er dog skrevet helt i Indre Missions »ånd«, og som sådan er det unægtelig lykkedes forfatterkollektivet – og redaktørkollektivet – at skabe et monumentalt og identitetsskabende værk primært henvendt på Indre Mission selv. Ialt 45 nye som gamle skoler er behandlet i alfabetisk orden. Særligt beretningerne om de nyeste af skoler-

ne har »årsskrift-karakter«, men set under ét er der tale om en enorm materialesamling, der dog ofte præges af en vis monotoni i beskrivelserne af skolernes oprettelse, i opremsninger af antallet af elever og fag og i billedgengivelserne (sort/hvid) af højskolerne og det første og det seneste forstanderpar. Og så følger nogle afsnit, der skal (be)vide, at Indre Missions højskoler er levende og følger med tiden. Bogens anvendelse som personalhistorisk opslagsværk mindskes dog afgjort af manglen på et personregister. [Dette burde kunne laves enkelt med en Word Perfect-kommando og en konkordansfil.]

De fleste skoler bekender sig til en kristen livsholdning, og det er også kriteriet for at komme med i bogen. Det gamle missionske Haslev Gymnasium har ganske vist droppet sit oprindelige tilhørsforhold, da det blev amtsgymnasium, men det hører dog historisk med blandt de indre-missionske skoler. Man kunne have ønsket sig, at de mange skribenter havde problematiseret lidt mere omkring det at drive holdningshøjskoler i en sekulariseret tidsalder. Hvor langt og hvordan tilpasser højskolerne sig efter det moderne samfunds ungdomskultur?

Når Vagn Wåhlin har lagt vægt på at placere sig som eneansvarlig for værket, er det mærkeligt, at han, der ellers ofte i artikelform har markeret sig med nye spændende indfaldsvinkler på religions- og vækkelseshistorien, overho-

vedet ikke har ladet inspirationen overgå til sine medskribenter endsige – reflekteret metodisk i sine egne bidrag; nytolkninger endsige dialog er nærmest fraværende. En del vil formentlig blive kompenseret med udgivelsen af værkets bd. II, der skal skrives af hovedredaktøren alene, men pointen med samarbejdet ville unægtelig have fremstået klarere, hvis bindene havde foreligget samtidig.

Bogens mest fyldige afsnit drejer sig om højskolekomplekserne i Haslev (140 s.), Rønde (50 s.) og Nørre Nisum (60 s.), men heller ikke her har redaktionen undgået den slaviske skolegennemgang. Haslevafsnittet er opdelt i seks separate skolebeskrivelser. Til alt held kan vi dog regne med en uddybning i det planlagte bd. III, der helt skal være helliget de samme tre skolemiljøer.

Hvis der overhovedet er noget nyt i værket, må det bestå i, at det placerer Indre Missions højskoler som en parallel til den grundtvigske højskolebevægelse. Alene bogens emne og tilrettelæggelse lægger op til en sammenligning med værket om de grundtvigske folkehøjskoler fra 1939 (Ernst J. Borup og Fred. Nørgaard (red.), *Den danske Folkehøjskole gennem hundrede år*), der også er en systematisk og deskriptiv højskolegennemgang. Spørgsmålet er dog om ligheden mere beror på ligheder i bogværkernes karakter, end i den virkelighed de beskriver. Eller vil (også) dette nye monumentale værk om de indre-missionske højskoler de facto gøre det indre missionske skolevæsen til en »bevægelse« og dermed tildele bevægelsen betydning i nutiden – og i fortiden?

Sidsel Eriksen

Jens Andersen: *Thit Jensen, en biografi*. (Gad, 1990). 307 s.

Bogen er usædvanligt velskrevet og fanger straks interessen. Om Thit fra Himmerland, der ville være stærk og blev det, og som med fjer og røde farver måtte dække over sin melankoli.

Thit Jensens forældre kom til Farsø i 1870. Faderen var dyrlæge, og der fødtes 11 børn, hvoraf Thit var den fjerde og dertil første pige. Maria Kirstine Dorothea Jensen.

Hun og broderen Johannes V. skrev senere om de sære mennesker i Himmerland, og hos Thit er der medfølelse med kvinders skæbne: utallige børnefødsler og – ofte – utålelige mænd. Hans Jensen, børnens far, var på mange måder interessant med mange interesser og en god iagttagelsesevne. Men han var som så mange andre en hustyr, der skulle gøres tilpas, og som holdt godt på pengene. Hvad har dog kvinder ikke lidt med gerrige ægte-mænd, der skulle føjes og narres, før der blev råd til en families fornødenheder.

Moderen var aktiv, selvstændigt tænkende og til sin ulykke udsat for graviditeter i årevis. Thit elskede sin mor og følte med hende. Moderen led af melankoli, en arv, Thit kom til at mærke.

De mange børn holdt sammen, da de var børn og unge. Drengene rangerede højest og skulle naturligvis ha' en uddannelse, og Thit var ikke blind for denne uretfærdighed, og hun kom siden til at kæmpe for ligeretten.

Thit Jensen og Johs. V. holdt godt sammen i den tidlige ungdom, en tid dannede de trekant med Johs. V.'s senere forlovede. Men digteren tålte ikke, at den lille søster også ville skrive, han ville gerne ha' patent på både at hedde Jensen og være digter. Det sørgelige uvenskab kom til at vare livet ud.

Jens Andersen gør meget ud af dette forhold, og bogen igennem blander han et livsforløb med egne betragtninger og henvisning til Thit Jensens store pro-